

# מיכאל בירנהק ועמרי רחום-טוויג "פרטיות מידעית" הוצאת נבו, התשפ"ו - 384,2026 עמ'

אחת החלוקות המקובלות בדיני הפרטיות היא בין פרטיות קלאסית, פרטיות חוקתית, ופרטיות מידעית. בקליפת אגוז, פרטיות קלאסית היא ההגנה על האדם מפני חדירה למרחבו האישי, לביתו, לגופו, למסמכיו, וכן הלאה. פרטיות חוקתית היא זכות יסוד שמגבילה בעיקר את השלטון. לפעמים היא כוללת גם אוטונומיה בהחלטות אישיות, כמו משפחה, זוגיות או גוף. פרטיות מידעית מתמקדת במידע על האדם הפרטי. דהיינו, איסוף, שמירה, שימוש, שיתוף ועיבוד של נתונים אישיים. השאלה כאן היא לא אם מישהו נכנס פיזית למרחב שלך, אלא מי יודע עליך מה, ולשם מה. עלינו לזכור שכל אחד ואחת מאיתנו "מייצרים" מדי יום שובל עצום של מידע. מה רכשנו? היכן ביקרנו? לאן נסענו? באלו מצלמות מעקב נקלטנו? באלה פרסומות הצצנו? היכן גלשנו? ועוד כהנה וכהנה. נעיר כי יש הקוראים לפרטיות מידעית 'הגנת המידע האישי', שם שלדעתנו מתאים יותר, אך המחברים בחרו (בעקבות השפה האנגלית) לבחור ב – 'פרטיות מידעית' כדי להדגיש את הפרטיות.

מה דינו של אותו 'שובל מידע' הקשור אלי? למי מותר להשתמש בו? האם המידע שייך רק לאלה שיצרו אותו מכוח הזכות לפרטיות? או שישנם אינטרסים לגיטימיים של המדינה וגם של תאגידים מסחריים? לטענת המחברים אין תשובה חד-משמעית והנכון הוא למצוא איזון נכון בין אינטרסים לגיטימיים של כל המעורבים, ובזה בדיוק דן הספר שלפנינו.

מבנה הספר ברור ושיטתי, והוא מחולק לארבעה שערים. השער הראשון מניח את היסודות: הוא מציג את הבסיס העיוני של הזכות לפרטיות, ממפה את שלושת מישורי הפעולה שלה – פרטיות קלאסית, חוקתית ומידעית – ומתאר את ההתפתחות ההיסטורית של דיני הפרטיות בעולם ובישראל.

השער השני עוסק במסגרת הדין: מיהם השחקנים המרכזיים – נושא המידע, בעל השליטה במאגר, המחזיק והרגולטור – מהם מונחי היסוד, ומהם העקרונות המנחים של התחום: חוקיות, הוגנות, שקיפות ואחריותיות. בצדו בא פרק התחולה, שמברר על מי חל הדין, באילו נסיבות, ומה מעמדם

## אברהם טננבוים



של קטינים, זרים, תאגידים, ומצבים חוצי גבולות. זהו שער "ממפה", שתפקידו לייצר שפה מדויקת לפני הדיון הנורמטיבי.

השער השלישי, שהוא לב הספר, מוקדש לזכויות ולחובות. כאן נדונים חובת ההודעה וההסכמה, עקרון צמידות המטרה, זכות העיון והתיקון, חובות הסודיות ואבטחת המידע, העברות מידע לצדדים שלישיים, ולבסוף חובות ארגוניות כמו מינוי ממונה הגנת פרטיות, תסקירי השפעה והנדסת פרטיות.

השער הרביעי עוסק באחריות, אכיפה וסעדים. הוא מראה שהזכות לפרטיות מידעית איננה שלמה בלי מנגנוני אכיפה פליליים, אזרחיים ומנהליים, ובלי הבחנה מדויקת בשאלה מי אחראי להפרה: בעל השליטה, מחזיק, עובד, נושא משרה או גוף משותף. פרקי הסיום מצביעים גם על חסרים בדין הישראלי, ובמיוחד על הפער שבין תיקון 13 לחוק הגנת הפרטיות שעבר לאחרונה, לבין מודלים מתקדמים יותר בדין האירופי.

המחברים לא חוסכים את שבטם מהדין הישראלי. כמה פעמים הם מתארים את החוק הישראלי כערבוב "טלאים שנתפרו בתפרים גסים". בעיקר משום שהחוק הישראלי איננו מפריד בין שלושת סוגי הפרטיות (קלאסית, חוקתית, ומידעית). לטענתם, ערבוב זה מעורר קשיים משפטיים.

לעתים ביקורתם תמוהה. כך למשל הם מצביעים על דלותו של החוק הישראלי יחסית ל-GDPR האירופי. אולם בכלל בשיטה הישראלית החוק דל יחסית לשיטה הקונטיננטלית, והפיתוח נעשה בפסיקה. די לראות את אורכו של חוק החוזים הישראלי לעומת ה-B.G.B הגרמני (הקודקס האזרחי הגרמני) המכיל 500,000 מלים, כי כמה וכמה יותר מכל החקיקה האזרחית בישראל.

המחברים גם מתלוננים על חוסרים בזכויות כגון – הזכות להישכח (זכות למחיקת מידע), זכות לניוד מידע (מתן כל המידע לבעל המידע), ועוד. אולם יש מחלוקת אם בכלל ראוי לתת זכויות אלו ובאלו רמה. כך למשל, בית המשפט החוקתי הפדרלי בגרמניה הורה להסיר שמו של רוצח מכתבות אינטרנט מקוונות לאחר שעברו עשרות שנים מזמן הרצח. זאת בהסתמך על תקנות ה-GDPR. בית משפט בהולנד הורה למחוק את שמה של רופאה מנתחת שהורשעה ברשלנות, ודוגמאות רבות אחרות. קודם כל יש להחליט בישראל אם רוצים אנו זכויות אלו אם לאו. רק אחרי זה נוכל להתלונן על חסרונן.

**"כך למשל, בית המשפט החוקתי הפדרלי בגרמניה הורה להסיר שמו של רוצח מכתבות אינטרנט מקוונות לאחר שעברו עשרות שנים מזמן הרצח. זאת בהסתמך על תקנות ה-GDPR. בית משפט בהולנד הורה למחוק את שמה של רופאה מנתחת שהורשעה ברשלנות, ודוגמאות רבות אחרות."**

# **"המחברים הם מיכאל בירנהק, פרופסור באוניברסיטת ת"א, ואחד מהחוקרים הבולטים של הקניין הרוחני והפרטיות בישראל. המחבר השני עמרי רחום-טוויג הוא איש הפרקטיקה ועורך דין פעיל בתחום."**

טענה צודקת יש למחברים הקשורה להתחייבות ישראל לפני האיחוד האירופי. כדי שישראל תעמוד בדרישות האיחוד האירופי, ותוכל לקבל מידע מאירופה, תוקנו תקנות מיוחדות (תקנות הגנת הפרטיות - הוראות לעניין מידע שהועבר לישראל מהאזור הכלכלי האירופי, התשפ"ג-2023). התוצאה היא שישראלים בישראל נהנים מפחות זכויות מאשר אירופאים בישראל. אכן, אנומליה זו ראויה לתיקון.

על נקודה חשובה אחת לא עמדו המחברים והיא זו אולי המפרידה בין המצב בישראל למצב האירופאי. בישראל החשש הוא תמיד לא רק מפגיעה בפרטיות, אלא פגיעה במידע עצמו. והתקפות על המידע הישראלי ישנם חדשות לבקרים. הדגש הוא על בטחון המידע, יותר מאשר השימוש הלא ראוי בו. זו הסיבה לדעתנו שבחוק הישראלי פגיעה בפרטיות יכולה להיות פלילית ממש, בעוד שתקנות ה - GDPR הן אזרחיות בלבד. וחשש זה משליך על כל החקיקה בתחום.

המחברים הם מיכאל בירנהק, פרופסור באוניברסיטת ת"א, ואחד מהחוקרים הבולטים של הקניין הרוחני והפרטיות בישראל. המחבר השני עמרי רחום-טוויג הוא איש הפרקטיקה ועורך דין פעיל בתחום.

מומלץ לכל מי שמתעסק/ת בפרטיות. שופטים, משפטנים, ממוני הגנת הפרטיות, כולם ימצאו בו עניין.